

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПРЕМЬЕР-МИНИСТРІНІҢ
ОРЫНБАСАРЫ

ЗАМЕСТИТЕЛЬ
ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

Қазақстан Республикасы
Құрылтай Депутаттарына

2026 жылғы 17 қыркүйектегі
№ ДС-16

Құрметті Депутаттар!

Құрылыс сапасын мемлекеттік бақылаудың тиімділігін арттыруға және оның институционалдық тәуелсіздігін қамтамасыз етуге қатысты депутаттық сауалды қарап, мынаны хабарлаймыз.

2026 жылғы 1 шілдеден бастап қолданысқа енгізілген Құрылыс кодексі бұзушылықтарды уақтылы анықтау және жою критерийлерін, олардың қайталануы, объектілер пайдалануға берілгеннен кейін елеулі ақаулардың анықталуын, азаматтардың өтініштерін қарау нәтижелері және техникалық және авторлық қадағалау мамандарын қоса алғанда, кінәлі тұлғаларды жауапкершілікке тарту нәтижелерін қозғайды.

Кодекс нормаларына сәйкес қала құрылысы жобаларын іске асыруды бақылау мемлекеттік қала құрылысы кадастры жүйесіне ауыстырылды, бұл қала құрылысы құжаттамасына қайшы келетін сәулет-жоспарлау тапсырмалары мен техникалық шарттардың берілуін болдырмайды және жергілікті жерлерде негізсіз шешімдер қабылдау тәуекелін төмендетеді.

Кепілдік мерзімдері құрылыс салушылар үшін енді объектіге кемінде 5 жылды және несіз конструкцияларға, шатырға және қасбеттерге кемінде 10 жылды құрайды, бұл олардың жауапкершілігін тікелей арттырады.

Сондай-ақ сала мамандарын сертификаттау енгізілді, бақылаудың жаңа нысаны – жедел ден қою пайда болды, бұл ретте бақылау органдары жоспарлы іс-шараны күтпестен құрылыс-монтаждау жұмыстарын және рұқсат беру құжаттарының қолданысын тоқтатуға құқылы. Жоспарлы бақылау құрылыстың әртүрлі кезеңдерінде жүргізіледі, ал объектіні қабылдау кезінде сәулет-құрылыс бақылау және өрт қауіпсіздігі органдары қатысады.

Бұл шаралар бұзушылықтардың азаматтар қоныстанғаннан кейін емес, қоныстанғанға дейін анықталуына бағытталған.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы саласында анықталған бұзушылықтарға қатысты мынаны хабарлаймыз.

Алдын ала жиналған деректерді талдау қорытындысы бойынша бірқатар факторларды атап өтуге болады. 2025 жылы Астана және Алматы қалаларында анықталған шамамен 1,5 мың бұзушылықтың 90%-ға жуығы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 315, 316, 318, 319, 321, 323-баптарында және 463-бабының 1-бөлігінде көзделген бұзушылықтарға тиесілі. Бұл, ең алдымен, атқарушылық құжаттаманың дұрыс ресімделмеуі, жобасыз немесе міндетті сараптамасыз құрылыс жүргізу, объектілерді қабылдау және пайдалануға беру тәртібінің бұзылуы, сондай-ақ техникалық және авторлық қадағалаудың болмауы.

Анықтама: Алматы қаласында 1584 тексеру жүргізіліп, 970 бұзушылық анықталды, Астана қаласында 633 іс-шара жүргізіліп, 493 бұзушылық анықталды.

Мұндай құрылым бұзушылықтардың басым бөлігі құрылыс және қабылдау кезеңдерінде, яғни тұрғын үй азаматтарға берілгенге дейін анықталатынын көрсетеді.

Жалпы алғанда, Құрылыс кодексі ағымдағы жылы қабылданғанын атап өткен жөн, сондықтан оны түпкілікті нәтижелер бойынша бағалау үшін толық құрылыс циклі және деректердің жеткілікті көлемі қажет.

Сонымен қатар, Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі қолданыстағы модельдің тиімділігін жобаның барлық кезеңдерінде, оның ішінде бұзушылықтарды уақтылы анықтау тұрғысынан талдайды. Алынған нәтижелер, сондай-ақ депутаттық сауалда көрсетілген нақты цифрлар мен көрсеткіштер Құрылтайға қосымша жолданатын болады.

Объектілер пайдалануға берілгеннен кейін елеулі ақаулардың анықталуына қатысты құрылыс сапасы тапсырыс беруші, мердігер, техникалық және авторлық қадағалау, сондай-ақ мемлекеттік бақылау органдары тарапынан бірлесіп қамтамасыз етіледі.

Нормаларға сәйкес құрылыс-монтаждау жұмыстарын жүзеге асырудың әртүрлі кезеңдерінде заңнама талаптарының сақталуын және орындалатын жұмыстардың бекітілген жобалау-сметалық құжаттамаға сәйкестігін тексеруге бағытталған жоспарлы бақылау іс-шараларын жүргізу көзделген. Қорытынды кезеңде объектіні пайдалануға қабылдаудың белгіленген тәртібінің сақталуын бақылау және объектіні қабылдауға мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және өрт қауіпсіздігі органдарының қатысуы көзделген.

Бұл ретте бұзушылықтар анықталған кезде техникалық және авторлық қадағалау мамандарын қоса алғанда, құрылысқа қатысушы кінәлі тұлғаларға қатысты заңнамада көзделген шаралар қабылданады.

Бақылау органдарының тәуелсіздігіне қатысты атап өтеміз, олар жергілікті атқарушы органдардың құрылымына кіреді және жергілікті бюджеттерден қаржыландырылады, алайда заңнамалық нормалар мемлекеттік құрылыс инспекторларының дербестігіне кепілдік береді және олардың қызметіне араласуға

тыйым салады. Сонымен қатар, уәкілетті мемлекеттік орган осы органдардың жұмысын жоспарлы және жоспардан тыс, оның ішінде қашықтықтан тексерулер арқылы бақылайды.

Маңыздысы, ұйымдық бағыныстылықтың өзгеруі (*МСҚБ министрлікке беру*) өздігінен бақылаудың сапасын арттыруға кепілдік бермейді, өйткені инспекторларды қорғау және бақылау органдарының қызметін қадағалау тетіктері қазірдің өзінде көзделген. Мәселен, бастапқы-рұқсат беру құжаттамасы Мемлекеттік қала құрылысы кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесінде қала құрылысы құжаттамасына сәйкестігі тұрғысынан тексеріледі, негізгі кезеңдер Бірыңғай құрылыс порталында тіркеледі, ал бақылау барысына араласу жоғары тұрған және басқа да қадағалау органдарына байқалады.

Осы саладағы тиімділікті арттырудың маңызды факторы заманауи цифрлық шешімдер болып табылады. Саладағы ашықтық 2026 жылғы 1 қаңтардан бастап «бір терезе» қағидаты бойынша жұмыс істейтін және объектінің бірыңғай бірегей нөмірі бойынша рұқсат беру құжаттамасынан, жобалау мен сараптамадан бастап пайдалануға беруге дейінгі өмірлік циклін қадағалауға мүмкіндік беретін Бірыңғай құрылыс порталы арқылы қамтамасыз етіледі.

2026 жылдың соңына дейін объектіні пайдалануға енгізу актісіне қол қоюды цифрландыру да жоспарлануда. Бұл бақылау нәтижелері, бұзушылықтар және оларды жою туралы деректерді қалыптастыруға және пайдалануға, оның ішінде оларды ақпаратқа қол жеткізу туралы заңнама шеңберінде азаматтарға ұсынуға мүмкіндік береді.

Жалпы алғанда, құрылыс сапасы мен қауіпсіздігі, мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауының тиімділігі, азаматтардың құқықтарының сақталуы және құрылысқа қатысушылардың жауапкершілігі мәселелері Үкіметтің тұрақты бақылауында. Депутаттық сауалда көрсетілген саладағы бұзушылықтарды мониторингтеу қорытындысы бойынша егжей-тегжейлі деректер қосымша ұсынылатын болады.

Қ. Бозымбаев